

RAMAZAN AYININ İHYÂSÎ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size Avustralya'nın güzel bir şehriden, Brisbane'dan hitab ediyorum bu üçüncü haftada da...

Ramazanınız mübarek olsun... Allah oruçlarınızı kabul eylesin... Terâvihlerinizi, gece namazlarınızı, hayırlarınızı, hasenatınızı makbul eylesin... Dualarınız müstecâb olsun... Her şey gönlünüzce olsun, gönlünüz nur dolsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasına uygun ömür geçirmeyi, güzel işler yapmayı Allah nasîb etsin...

Ramazan ayı içinde olduğumuz için, Ramazan'la ilgili sözler söylemek, konuşmamı o konular üzerinde yapmak istiyorum. Ramazan'ın pek çok güzellikleri ve özellikleri var. Hattâ pek çok isimlerle isimlendirilebilir bence... Bu isimlendirmeler arasında üç şey söyleyeceğim ve arkalarından açıklamasını yapmak istiyorum. Birincisi, Ramazan gufran ayıdır; *mâh-ı gufran*, *şehr-i gufran*, gufran ayı... *Mâh* Farsça ay demek, *şehir* Arapça ay demek. *Mâh-ı gufran*, gufran ayı... *Şehr-i gufran*, o da gufran ayı, yâni bağışlama ayı demek ama, Arapça... Ramazan *mâh-ı gufran*dır, bir...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

İkinci bir bakışla Ramazan *mâh-ı Kur'an*'dır, şehir-i Kur'an'dır, yâni Kur'an-ı Kerim ayıdır. Üçüncü bir sıfatla nitelendirmemiz gerekirse, Ramazan *mâh-ı irfan*'dır, irfan ayıdır, şehir-i irfan'dır. Şimdi bunları açıklayayım:

a. Ramazan Mağfiret Ayı

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Biliyoruz ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri Ramazan ayında kullarını afv ü mağfiret ediyor:¹

وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ وَأَوْسَطُهُ

مَغْفِرَةٌ وَأَخِرُّهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ

(بخ.ق. عن سلمان)

(*Ve hüve şehrun evvelühû rahmetün, ve evsatühû mağfiretün, ve âhirühû ıtkun mine'n-nâr*) “Bu Ramazan öyle bir aydır ki, evveli rahmet, ortası mağfiret, yâni gufrân, sonucu da cehennemden âzad olmaktır.” diye hadis-i şerif var, daha başka hadis-i şerifler var.

¹ İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no:1887; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.I, s.412, no:321; İbn-i Şâhin, *Fadâilü Şehri Ramadân*, c.I, s.18, no:16; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.311; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*,

c.XXVII, s.19, no:3146; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.162, no:671; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.33, no:135; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.38, no:79; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.757, no:23714 ve s.961, no:24276; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.176, no:25782 ve c.XXXV, s.105, no:37946.

Gufrân ve *mağfîret*, ikisi de *gafera* kökünden masdarlardır. Birisi *fu'lân* vezninde masdardır, birisi de masdar-ı mimî derler. İkisi de aynı mânâyâ geliyor, yâni Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin günahları örtmesi, silmesi, bağışlaması, affetmesi mânâsına...

Ramazan'da Allah-u Teâlâ Hazretleri kulları affediyor. Bu hususta bir hadis-i şerifi okuyalım! Bu hadis-i şerifte iki müjde var. Peygamber SAS Efendimiz'den Ebû Saîd el-Hudrî RA rivâyet etmiş:²

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِلَّهِ تَبَارَكَ
وَتَعَالَى عُتْقَاءَ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ يَعْنِي فِي رَمَضَانَ
وَإِنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ

(البزاز عن أبي سعيد الخدري)

(*Kàle rasûlü'llàh* SAS:) “Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri buyurdular ki:

(*Inne li'llâhi tebâreke ve teâlâ utekàe fî külli yevmin ve leyleh*) “Her gün ve gecede Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin âzad ettiği insanlar vardır. Allah-u Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri'nin, yüce ve ulu Rabbimizin her gün ve gece âzad ettiği kullar vardır.” (*Ya'nî fî ramadàn*) Bu sözlerinden

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.254, no:7443; Ebû Hüreyre veya Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.257; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.71, no:3175 ve c.III, s.153, no:5931; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, c.III, s.346, no:4793; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.218, no:8280, 8281.

hangi zamanı kasdetmiş Peygamber Efendimiz?
“Ramazan’ın her gündüzünde, her gecesinde
Allah’ın âzadlıları vardır.”

“–Âzadlı ne demek?..”

Esir demek, bir yere bağımlı demek, bir yere kayıtlı demek... O kayıtlar, bağlar çözülünce âzad oluyor. Nereye bağımlı?.. Cehennemlik olmuş, cehenneme müstehak olmuş, cehenneme girecek duruma düşmüş, cehenneme bağımlı hâle gelmiş, cehennemin esiri olmuş, eli, kolu, ayağı zincirlere bağlanmış, esir gibi cehenneme atılacak duruma düşmüş, günahkâr bir kulu bağlarından çözüp âzad edecek Allah-u Teâlâ Hazretleri... Yâni ne demek?..

Her gece ve her gündüz bu durumda olan bazı kimseleri, Allah-u Teâlâ Hazretleri afv ü mağfiret edecek demek.

Demek ki, Ramazan gufran ayıymış. Kulların mağfiret olunma, günahlarının bağışlanması, silinmesi, affedilmesi, kulun cehennemden âzad olması ayıymış.

Sonra ikinci müjde nedir?.. Hadis-i şerif bazen bir kaç konuyu birden içine alıyor.

Onun için bir şeyi söylerken okuduğumuz hadis-i şerifin içinden bir başka mücevher daha çıkıyor, bir başka müjde daha çıkıyor: (*Ve inne li-küllü müslimin fî külli yevmin ve leyletin da’veten müstecâbeh.*) “Her gün ve gecede, yine Ramazan’da her müslüman için müctecâb dua vardır.”

Müstecâb ne demek? Makbul, kabul olmuş, kabul olunacak dua vardır. Ramazan'da her müslüman kulun gecede ve gündüzde kabul olunan duaları vardır. Dua ederse, duaları kabul edilecek.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Demek ki Ramazan mâh-ı gufranmış, kulların bağışlanması ayı imiş. Peki Allah hangi kulları affeder? Allah'ın mağfiretine ermek için ne gibi şeyleri yapması lâzım kulun, nasıl afv ü mağfiret olur?.. Tabii

Ramazanda herkesin dinimize karşı bağlılığı, ilgisi artıyor. Dinî konuşmaları dinleyenler çoğalıyor. Dinî bilgisi az olanlar da, bu konudaki gerçekleri daha az duymuş kimseler de, —Allah razı olsun— vaazlara geliyorlar, dinliyorlar. Böylece onlar da öğrenmiş oluyor. Bir kulun affolmasının şartı nedir? Allah affedecek bir kulu ama kimi affeder? Neler yaparsa affeder?..

Kulun önce tevbe etmesi lâzım, günahından dönmesi lâzım!..

Tevbe dönüş demektir, dönecek. Yâni günaha ısrar ederken, devam ederken, yapmayı sürdürürken Allah affeder mi?.. Hayır, affetmez. Suç devam ederken, yapıyor ve yapacak. Bugün de yapıyor, dün de yapmıştı, yarın da yapacak; devam ediyor. Böyle kimse mağfiret olmaz.

Bir kere suç duracak. Suçtan bir nedâmet, bir pişmanlık hâsıl olacak; “Ah ben niye bu suçu işledim? Tevbe yâ Rabbî, dönüyorum, vazgeçtim!

Bu yolumun yanlışlığını anladım, pişman oldum, dönüyorum yâ Rabbi!” diyecek. Yâni pişman olacak, içini, ciğerini pişmanlık duygusu yakacak. Ciğeri yanacak, içi yanacak, “Niye ben bu kusuru işledim, günahı işledim?..” diye pişman olacak. Günahı durduracak, kesecek. Bir de dönecek, “Döndüm yâ Rabbî!” diyecek. Dönmeye kesin niyet edecek. Sonra Allah’tan afv ü mağfiret isteyecek.

Tabii istemek olmadan da —başka hadis-i şeriflerde geçiyor, biliyoruz— Allah-u Teâlâ Hazretleri kulun kalbine pişmanlık düştüğünü gördü mü; “Bu kulum üzüldü, yaptığı günaha pişman oldu, hatasını anladı...” diye affediyor. O pişmanlık ateşi içini yakmaya başladığı zaman, telâffuz etmese bile, “Affet beni Allah’ım!” demese bile, Allah afv ü mağfiret ediyor. Yâni söz çok önemli değil, içinin duygusu önemli...

Zâten Allah-u Teâlâ Hazretleri insanların dış şekline, formaliteye, dış görünüşe bakmıyor; vücutlarının, bedenlerinin, yüzlerinin, giyimlerinin, dış görünüşlerinin güzelliği önemli değil... Gönül güzelliği, kalp güzelliği, iç temizliği önemli! Allah-u Teâlâ Hazretleri insanın kalbine bakıyor, niyetlerine bakıyor, düşüncelerine bakıyor, duygularına bakıyor; ona göre muamele ediyor.

Demek ki pişmanlık duyup da, günahı işlememeye içinde bir arzu olunca, afv ü mağfiret eder. İstemedenden de o acıyı duyduğunu görünce Allah affediyor ama, tabii bir de istemek daha iyi olur.

Peygamber SAS Hazretleri Ramazan'la ilgili tavsiyelerinde buyuruyor ki:³

“—Bu Ramazan ayı içinde bazı sözleri söylemeyi çok yapacak insan...” Neleri çok yapacak:

1. “*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llâh*” diyecek, bu sözü çok söyleyecek, veyahut *eşhedü’sünü* söylemese bile sadece “*Lâ ilâhe illa’llâh... Lâ ilâhe illa’llâh...*” diyecek.
2. *Estağfiru’llâh*’ı çok söyleyecek. “Yâ Rab-bî beni afv ü mağfiret eyle, yâ Rabbi beni bağışla!” diyecek. Denildiği zaman tesirinin çok olacağını, Peygamber Efendimiz SAS’in tavsiyesinden biliyoruz. Onun için pişman olacak, bir daha işlememeye kuvvetli bir şekilde azmedecek, kasedecek, niyet edecek, “Affet beni Allah’ım!” diyecek.

Günahların bir kısmı kullarla ilgiliyse, yâni bazı kulların haklarına bağımlıysa, kul haklarını ödemediği günah affolmaz. Kul haklarını ödeyecek, o da şart...

b. Ramazan’da Affolmayan Kimse

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Ramazan afv ü mağfiret ayı, gufran ayı, mâh-ı gufran, şehr-i gufran olduğu için çok tevbe ve istiğfar edip, Allah’tan af dileyip, günahlara pişmanlık

³ İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no1887; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Hâris, *Müsned*, c.I, s.500, no:318; İbn-i Şâhin, *Fadâilü Şehri Ramadân*, c.I, s.18, no:16; Selman RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VIII, s.757, no:23714 ve s.961, no:24276; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.176, no:25782 ve c.XXXV, s.105, no:37946.

duyup, bir daha işlememeye azm ü cezm ü kasd eyleyip, mâh-ı gufranın, mağfiret ayının bu güzel yönünden istifade edip, afv ü mağfiret olmaya çalışmalıyız; bu bir...

Beni çok korkutan bir husus var, söylenmesi gereken bir nokta var: Ramazan geçtiği halde afv ü mağfiret olmayacak insanlar var. Ramazan yaşanacak, bu güzel aylar, bu oruçlar, bu ibadetler, bu teravihler, bu mübarek mukaddes zaman geçecek, ama bir kimse afv ü mağfiret olunmayacak... Bu çok kötü bir şey!

Peygamber SAS'den rivayet ediliyor ki:⁴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُحْضِرُوا
الْمِنْبَرَ فَحَضَرْنَاهُ فَلَمَّا ارْتَقَى دَرَجَةً قَالَ آمِينَ فَلَمَّا
ارْتَقَى الدَّرَجَةَ الثَّانِيَةَ قَالَ آمِينَ فَلَمَّا ارْتَقَى
الدَّرَجَةَ الثَّلَاثَةَ قَالَ آمِينَ

⁴ Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.225, no:645; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.192, no:1888; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.304, no:8287; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.17, no:8994; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.411, no:8116; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.224, no:644; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.144, no:315; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, 0, no:7256; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.215, no:1572; Kâ'b ibn-i Ucre RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.143, no:1362; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.967, no:24295 ve c.XVI, s.43, no:43854; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.96, no:15061 ve c.XXXIII, s.71, no:35811.

(Kàle rasûlü'llàh SAS: Ühduru'l-minber!) “Peygamber Efendimiz bir keresinde: ‘Minberi hazırlayın!’ dedi. (Fehadarnâhu) Minberi hazırladık. (Felemme'rtekà dereceten, kàle: Âmîn!) Minbere bir basamak çıktı, ‘Âmin!’ dedi. (Felemme'rteka'd- derecete'sâniyeh, kàle: Âmîn!) İkinci basamağa çıktı, ‘Âmin!’ dedi. (Felemme'rteka'd-derecete'sâliseh, kàle: Âmîn!) Üçüncü basamağa çıktı, yine ‘Âmin!’ dedi.”

فَلَمَّا نَزَلَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ سَمِعْنَا مِنْكَ الْيَوْمَ
شَيْئًا مَا كُنَّا نَسْمَعُهُ قَالَ إِنَّ جِبْرِيلَ عَرَضَ لِي فَقَالَ
بَعْدَ مَنْ أَدْرَكَ رَمَضَانَ فَلَمْ يُغْفَرْ لَهُ قُلْتُ آمِينَ

(Felemmâ nezele, kulnâ) Minberden aşağı indiği zaman, dedik ki: (Yâ rasûla'llàh) “Yâ Rasûlallah! (Lekad semi'nâ minke'l-yevme şey'en mâ künnâ nesmeuhû?) Bu sefer sizden daha önce duymadığımız bir şeyi duyduk.” Yâni, “Eskiden böyle yapmıyordunuz, şimdi minbere çıkarken her merdivende ‘Âmîn...’ dediniz. Niye dediniz?” diye sordular.

(Kàle) Peygamber SAS buyurdu ki: (İnne cibrîle arada lî) “Cebrâil AS bana göründü, karşıma geldi. (Fekàle: Beude men edreke ramadâne felem yuğfer lehû) ‘Ramazan’a yetişmiş, Ramazan’ı idrak etmiş olduğu halde Allah’ın mağfiretini kazanamamış, afv ü mağfiret olamamış kimseye yazıklar olsun, rahmetten uzak olsun!..’ dedi. (Kultü: Âmîn) Ben de, ‘Âmîn!’ dedim.”

Demek ki, Ramazan girdiği halde affolamayacak insanlar olabiliyor. Bu da çok fena bir durum... Cebrâil AS bedduayı söyleyince, Peygamber SAS Efendimiz de, “Âmin, öyle olsun!” demiş.

Belki bunun ikincisini merak edersiniz:

فَلَمَّا رَقَيْتُ الثَّانِيَةَ قَالَ بَعْدَ مَنْ ذُكِرَتْ

عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ قُلْتُ آمِينَ

(*Felemmâ rakaytü's-sâniyete, kàle*) “İkinci basamağa çıktığım zaman, Cebrâil AS dedi ki: (*Beude men zükirte indehû, felem yusallî aleyke*) ‘Bir kimse yanında senin adın anıldığı halde, sana salât ü selâm getirmezse, getirmemişse, o da rahmetten uzak olsun!’ dedi; (*kultü: Âmîn*) ben de, ‘Âmîn!’ dedim.”

Peygamber Efendimiz’in adı müslümanların yanında anıldığı zaman, ne demeleri lâzım? “*Allâhümme sallî alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim*” demeleri lâzım, salât ü selâm getirmeleri lâzım!..

Demek ki, Rasûlüllah SAS Efendimiz’e sevgimizin, bağlılığımızın gereği olarak ne yapacağız? Efendimiz anıldı mı, “*Es-salâtü ve’s-selâmü aleyke yâ rasûla’llâh.*” veya “*Aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm.*” diyeceğiz; veyahut “*Allâhümme sallî alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim.*” diyeceğiz. Yâni bir çeşit salât ü selâm ile salât ü selâm getireceğiz. “Getirmediği takdirde, o müslüman Allah’ın rahmetinden uzak olsun!” diye Cebrâil AS beddua ediyor, Peygamber Efendimiz de

“Amin!” diyor. Bu da ikinci âmin sebebi...

Üçüncüsü de nedir:

فَلَمَّا رَقَيْتُ الثَّالِثَةَ قَالَ بَعْدَ مَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ الْكَبِيرُ
عِنْدَهُ أَوْ أَحَدَهُمَا فَلَمْ يُدْخِلْهُ الْجَنَّةَ قُلْتُ آمِينَ

(الحكيم عن كعب بن عجرة)

(*Felemmâ rakaytü's-sâlisete, kâle*) “İkinci basamağa çıktığım zaman, Cebrâil AS dedi ki: (*Beude men edreke ebeveyhi indehû ev ehadehümâ, felem yüdhilâhü'l-cenneh*) ‘Bir kimse annesi ve babası ile beraber yaşamış, annesi ve babası veya bir tanesi onun yanında olmuş, sonra vâdesi yetince ahirete göçmüş ama, cenneti kazanamamış; o da rahmetten uzak olsun! Yazıklar olsun ona, burnu yerde sürtsün onun!..’ dedi; (*kultü: Âmîn*) ben de, ‘Âmîn!’ dedim.”

Yâni, bazı insanlar öksüz kalıyor, ana-babasını göremiyor, onunla beraber yaşayamıyor. Bu annesi ve babası ile beraber yaşamış. Annesi, babası dua etmiş olsa; “Yâ Rabbî, ben bu evlâdımı seviyorum, bunu afv ü mağfiret eyle!” dese, Allah annenin, babanın duasını kabul edecek ama, annesinin babasının duasını alamamış ve cenneti kazanamamış.

Demek ki, aslında anne-baba büyük bir ganimettir, nimettir. İnsanın yanında annesi, babası sağsa, yaşıyorsa, evindeyse baş tacı etmeli, onun duasını kazanmalı ve cenneti o dualar bereketiyle elde etmiş olmalı!..

Yâni bu sözlerimizle neyi anlatmış oluyoruz?.. Ramazan gufran ayıdır; afv ü mağfiret olunmalıdır. Olunmamak çok fena bir şey, çok felâket, kötü bir durum... Bu duruma düşmemeye dikkat etmeliyiz.

Bu arada bazı soruları da soralım kendi kendimize: Ramazan olduğu halde neden bir insan afv ü mağfiret olunmaz?.. Çünkü Ramazan'da oruç tutmaz, terâvihe gitmez, kötülüklerden vazgeçmez, oruç tutarsa bile usûlüne uygun tutmaz. Yemek yemez, su içmez ama gözüyle harama bakar, diliyle haram söyler, kulağıyla haramı dinler, eli harama uzanır, haram lokmayla iftar eder, ayağıyla günah yerlerine gider. Ramazan geldiği halde bar, pavyon, kahve, gazino, günah yerleri neresiyse oraya gider.

Meselâ, bizim bir komşumuz vardı, ben ortaokuldayken kiracı olduğumuz evde, hatırlıyorum. Üst kattaki komşu maalesef içkili bir yer çalıştırdı ama, Ramazan oldu mu kapatırdı. Yâni, hiç olmazsa Ramazan'a bir saygısı vardı...

Bazı insanlar Ramazan'ın gerektirdiği güzel ibadetleri yapmadığı için afv ü mağfiret olunmuyorlar. Oruçları tutsalar bile, iyi tutmadıklarından onlar kabul olmadığı için mağfirete mazhar olamıyorlar. Allah bu duruma düşürmesin sizleri... Dikkat etmek lâzım, gayret etmek lâzım, müeddeb olmak lâzım! Bu duruma düşmemeye çalışmak lâzım!..

d. Ramazan Kur'an Ayı

Dedik ki, kendi aklımızdan, okuduklarımızdan: Ramazan'ın güzel vasıfları neler olabilir?.. Üç tane: Mâh-ı gufran, mâh-ı Kur'an, mâh-ı irfan...

Ramazan'ın Kur'an ayı olması nedir? Ramazan'da her gün Cebrâil AS Peygamber Efendimiz'in yanına gelirdi. Kur'an-ı Kerim'i okurlardı. Bir rivayete göre: "Cebrâil okur, Peygamber Efendimiz dinlerdi." Bazıları da diyor ki: "Peygamber Efendimiz okur, Cebrâil dinlerdi." Böylece Kur'an-ı Kerim'in bir tekrarı olurdu. Onun için Ramazan Kur'an-ı Kerim'in çok okunduğu, tekrar okunması gerektiği, tekrar edilmesi gerektiği, hafızaların tazelenmesi gereken bir aydır. Kur'an-ı Kerim'e bu ayda çok önem vermeliyiz, aziz ve sevgili dinleyiciler!

Bu gün de nasib oldu, teravihten sonra kardeşlerime burada Kur'an-ı Kerim bilgisi üzerinde bazı hatırlatmalarda bulundum:

"—Bakın!" dedim, "Kur'an-ı Kerim Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bize gönderdiği kitap, biz mü'minlere hitabı, Allah'ın kelâmı, Peygamber SAS Efendimiz'e göndermiş. Bunu bilmezse bir müslüman, öğrenmezse, Allah'ın mektubunu, hitabının, kitabını, kendisine gönderdiği bilgileri öğrenmezse, çok ayıp oluyor, çok yanlış oluyor. Böyle iyi müslümanlık olmaz!" dedim.

Onun için, Kur'an-ı Kerim'i öğrenmeye; hem okumasını öğrenmeye, hem anlamını öğrenmeye, hem izahını, ahkâmını öğrenmeye çok dikkat etmek lâzım! Kur'an-ı Kerim'in şefaatin kazanmak lâzım!..

Biliyorsunuz, Kur'an-ı Kerim şefa'at edecek ahirette:

“—Yâ Rabbî bu kulun beni çok okurdu, beni çok severdi, sen bunu afv ü mağfiret eyle!” diye şefa'at edecek. Kur'an-ı Kerim'in şefa'at hakkı var. Kabirde yoldaş olma durumu var, kıyamette şefa'atçı olma durumu var.

Onun için, Ramazan aylarında Kur'an-ı Kerim'i okumaya da çok çok dikkat ve gayret göstermelisiniz. Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'in sevgisini size ve evlâtlarınızın içine yerleştirsün, Kur'an-ı Kerim'in ehli olun! Hakikî Kur'an ehli insanlardan olun!

Kur'an-ı Kerim'i bilen, seven, ahkâmını öğrenen, ahkâmını hayatında uygulayan kimselerden olmaya gayret eyleyin! Mah-ı Kur'an olmasını siz de sağlayın, sizin için de Kur'an ayı olsun Ramazan. Hatim indirmeye çalışın. Camilerde hafız efendilerin güzel kıraatlerle okuduklarını, radyodan, televizyonlardan okunan Kur'an-ı Kerimleri can kulağıyla, konuşmadan, büyük bir ilgiyle, sevgiyle dinleyin ve kendinizin de okumasını çoğaltın!..

Mah-ı Kur'an olmasını da böylece söylemiş olduk.

Üçüncüsü ne demiştim: Mâh-ı irfan... *İrfan* ne demek? *İrfan*, arafe kökünden geliyor, bilmek demek... *İrfan* veya ma'rifet. *Ma'rifet* de bilmek demek, o da masdar-ı mîmîsi aynı fiilin bir çeşit masdarı yâni. Ma'rifet ve irfan bilmek demek. Neyin karşılığı oluyor ma'rifet ve irfan?.. Allah bilgisinin, ma'rifetullahın, Allah'ı bilmenin, Allah'ın iyi kulu olmanın, Allah'ın yakın kulu olmanın, Allah'ın sevgili kulu olmanın karşılığı bu kelime... Yâni tasavvufun karşılığı.

Ramazan ma'rifetullah ayıdır, irfan ayıdır, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne yakınlaşma ayıdır. Bu hususta çok gayret etmek lâzım! İbadetleri ârifane, irfanla, ma'rifetullaha sahip hâliyle, edâsıyla, aşkıyla, şevkiyle yapmak lâzım. Orucu öyle tutmak lâzım! Teravihi öyle kılmak lâzım! Kur'an'ı öyle okumak lâzım! Bu çok önemli... Bu irfan ayını boş geçirmemeli, irfanına irfan katmalı insan, içini iyice nurlandırmalı.

d.Ramazan'ın Özellikleri

İkinci hadis-i şerif olarak bu konuları içine alan, deminki ikazı içine alan bir hadis-i şerif vardı, onu da okuyayım. Ubâde ibn-i Sâmit RA'tan rivâyet edilmiş ki:⁵

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمًا
وَحَضَرَ رَمَضَانَ أَتَاكُمْ رَمَضَانَ شَهْرُ بَرَكَاتٍ يَغْشَاكُمْ
اللَّهُ فِيهِ فَيُنزِلُ الرَّحْمَةَ وَيُحِطُّ الْخَطَايَا بِكُمْ
مَلَائِكَتُهُ فَأَرُوا اللَّهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ خَيْرًا فَإِنَّ
الشَّقِيَّ مَنْ حَرَّمَ وَ يَسْتَجِيبُ فِيهِ الدُّعَاءَ يَنْظُرُ
اللَّهُ تَعَالَى إِلَى تَنَافُسِكُمْ فِيهِ وَيُبَاهِي فِيهِ رَحْمَةَ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

(طب. وابن عن عبادة بن الصامت)

⁵ Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.III, s.271, no:2238; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.467, no:23692; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.344, no:4783; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.I, s.158, no:255; Münzirî, *et-Tergîb*, c.II, s.60, no:1490.

(*Enne rasûla'llâhi SAS kâle yevmen, ve hadara ramadân*) “Peygamber SAS Efendimiz, Ramazan geldiği zaman bize hitap etti.” diyor Ubâde Hazretleri. Ne buyurmuş, kısaca onları söyleyelim:

(*Etâküm ramadân*) “Ramazan ayı size geldi, müjde olsun ey müslümanlar, Ramazan ayı geldi!” (*Şehrün bereketin*) Pek çok sıfatları var. Bir sıfatı da, bereket ayı olmasıdır. “Bu ay bereket ayıdır.” İnsanın kesesi bereketlenir, sofrası bereketlenir, maaşı bereketlenir, kazancı bereketlenir, günü bereketlenir, her şeyi bereketlenir... Çünkü bereket ayıdır.

(*Yağşâkümü'llâhu fîhi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri bu ayda kullarını rahmetiyle kaplar, (*feyünzilü'r-rahmete*) rahmetini kullarına indirir, (*ve yüuttu'l-hatâyâ*) ve günahları mağfiret eder.” Bu mâh-ı gufran olması.

(*Ve yestecîbu fîhi'd-duâ'*) “Duayı bu ayda Allah kabul eder.” Deminki hadis-i şerifte de bu müjde vardı. Bu ayda her gün ve gecede kulun duasını Allah kabul ediyor. Onun için duayla çok meşgul olmalıyız.

(*Yenzuru'llâhu teâlâ ilâ tenâfüsiküm fîhi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri bu Ramazan ayında sizin ibadetlere karşı gayretinizi, koşuşmanızı, aşk ile, şevk ile ibadetleri tatlı tatlı yapmakta birbirinizle yarışmanızı memnunlukla seyreder, nazar eyler, (*ve yubâhi biküm melâiketehû*) ve meleklerine sizinle övünür.”

“—Bakın benim kullarıma. Siz, ‘Kan döken mahlûkları mı yaratacaksın, yeryüzünü fesada veren mahlûkları mı yaratacaksın?’ dediniz. Bakın içlerinde nasıl mü’min, nasıl ibadet ehli, nasıl aşık-ı sâdık, nasıl irfan ehli kullar var!..” diye meleklerine metheder.

(*Feeru’llàhe min enfüsiküm hayran*) “Binaen aleyh, o halde, bu ayda Allah-u Teâlâ Hazretleri aşkına, onun rızası için hayırlarınızı edâ ediniz.” demiş Peygamber Efendimiz. Yâni orucunuzu güzel tutun, namazlarınızı güzel kılın ve diğer hayrât ü hasenâtınızı güzel yapın!

Hadisin üçüncü bölümü veya son cümlesi tehdit yine: (*Feinne’s-şakiyye, men hurime fîhi rahmeta’llâhi azze ve celle*) “Asıl eşkıya, asıl şakî, bu ayda Allah’ın rahmetine erişememiş, onu kazanamamış olan kimsedir.” Asıl eşkıya budur. Ramazan gelmiş, geçmiş de bu rahmet ayında, irfan ayında, gufran ayında Allah’ın rahmetine nâil olamamış.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Onun için, Ramazan’da çok çok dikkatli olmanızı rica ediyorum. Bu ayda, irfan ayında, yâni tasavvuf ayında, tasavvufla, irfanla ilgili bazı şeyleri Peygamber Efendimiz tavsiye ettiği için, ben de size tavsiye ediyorum: *Lâ ilâhe illa’llâh*’ı, zikri çok yapın! *Estağfiru’llâh*’ı çok çekin!

Demek ki irfan ayı olduğu için elinizde tesbih, dilinizde zikrullah olacak; bir... Başka neyi çok yapacaksınız?.. Duayı çok yapacaksınız. Çünkü duaları kabul ediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri... Gece gündüz kulun yaptığı duayı kabul ediyor.

Allah'ın arif kulları çok dua ederler. Ama başkalarına dua ederler, Ümmet-i Muhammed'e dua ederler. Yakınlarına, dostlarına, tanıdıklarına dua ederler. Hatta birisiyle konuşuruz, ayrılacağıımız zaman ne deriz?

“—Haydi Allah'a ısmarladık, gidiyoruz. Duanızı bekleriz, bizi duadan unutmayın!” filân deriz.

Yâni mü'minin mü'mine duası çok önemlidir. Bu irfan ayında yapacağınız çalışmalardan birisi de kendinize, geçmişlerinize, dedelerinize, babalarınıza, ecdadınıza, akrabanıza, ölmüşlerinize, göçmüşlerinize dua edeceksiniz! Hayatta olan çoluk çocuğunuza, arkadaşlarınıza, Ümmet-i Muhammed'e dua edeceksiniz!

Biliyorsunuz duanın en makbulü:⁶

اللَّهُمَّ ارْحَمْ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ رَحْمَةً عَامَةً

(قط. خط. عد. والديلمي عن أبي هريرة)

“Allâhümme'rham ümmete muhammedin rahmeten âmmeh.” “Yâ Rabbi! Ümmet-i Muhammed'e toptan lütfunla, rahmetinle muamele eyle!” demektir.

Duayı çok yapacaksınız. Ümmet-i Muhammed'i Allah her türlü dertten, sıkıntıdan kurtarsın diye dua edin! Hayırlara erdirsin diye dua edin, şerhilerin şerrinden korusun diye dua edin!.. Çünkü başkasının iyiliği için dua etmek, son derece kıymetli bir şey..

⁶ Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.157; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.313, no:1142; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.442, no:1725; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.46, no:6146; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.350, no:952; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.116, no:3212 ve s.287, no:3702; RE. 381/7.

e. Duası Kabul Edilen Üç Kimse

Bu dua ile ilgili de bir hadis-i şerif okuyarak konuşmamı tamamlamak istiyorum ama, isteyeceğiniz iki şey var, onu da bu hadis-i şeriften sonra söyleyeyim. Sohbetimizin üçüncü hadis-i şerifini, sonuncu hadis-i şerifini okuyorum.

Ahmed ibn-i Hanbel rivayet etmiş. Tirmizî rivayet etmiş, hasen hadis demiş. İbn-i Huzeyme, İbn-i Hibbân sahihlerinde rivayet etmişler, *Tergîb*'de de varmış bu hadis-i şerif. Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş:⁷

ثَلَاثَةٌ لَا تُرَدُّ دَعْوَتُهُمُ الصَّائِمُ حَتَّى يُفْطَرَ وَالْإِمَامُ
الْعَادِلُ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ يَرْفَعُهَا اللَّهُ فَوْقَ الْغَمَامِ
وَيَفْتَحُ لَهَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ وَيَقُولُ الرَّبُّ وَعِزَّتِي
لَأَنْصُرَنَّكَ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ

(حم. ت. خز. حب. عن أبي هريرة)

⁷ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.672, no:2526; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.557, no:1752; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.304, no:8030; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.199, no:1901; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.396, no:7387; Taberânî, *Mu'cemü'l- Evsat*, c.VII, s.144, no:7111; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.409, no:7101; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.345, no:6186; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.415, no:1420; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.337, no:2584; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.317, no:300; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.1, s.380, no:1075; Begavî, *Şerhü's- Süneh*, c.II, s.498; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.II, s.968, no:1071; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.100, no:3325; Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.325, no:1039;

Câmiü'l-Ehâdis, c.XI, s.477, no:11240; *et-Tergîb*, c.II, s.63, no:1498.

(*Selâsetün lâ türeddü da'vetühüm: Es-sàimü hattâ yuftır, el- imâmü'l-âdil, ve da'vetü'l-mazlûmi yerfeuha'llâhu fevka'l-gamâmi ve tuftehu lehâ ebvabü's-semâi ve yekûlu'r-rabb: Ve izzetî leensuranneke velev ba'de hîn.*)
Sadaka rasûlü'llâh.

Metnini okuduğumuz hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Selâsetün lâ türeddü da'vetühüm*) “Üç kimsenin duası reddolunmaz, kabul edilir:

1. (*Es-sàim*) “Oruç tutanın duası makbul olur...”
“Ramazan'da” sözü yok, Ramazan'a mahsus değil. Başka zaman oruç tutarsa, ozaman da makbul olur. Ama biz şu anda Ramazan'dayız, oruç tutmaktayız. Üzerine farz olan herkes orucu tutuyor. Demek ki oruçluların duası makbul olacak. Bu ayda, bu irfan ayında çok dua edelim; kendimize ve başkalarına...

(*Hattâ yuftıra*) “İftar edinceye kadar ağzı oruçluyken o oruç tuttuğu esnada, oruçlu olduğu esnada duaları makbuldür.” Onun için, vaktimizi boşa geçirmeyelim; dua ile geçirelim! Kendimize, çoluk çocuğumuza, dostlarımıza, Ümmet-i Muhammed'e dua edelim!

“İki şeyi çok söyleyin!” diyor Peygamber Efendimiz, hadisi okuyunca söyleyeceğim dedim:

a) “Yâ Rabbi beni cehennemden uzak eyle, ırak eyle, cehennemden kurtar, âzad eyle!” diye cehennemden kurtulmayı isteyeceksiniz; kendiniz ve yakınlarınız için...

b) “Yâ Rabbi, beni cennetine dahil eyle, cemâlinle müşerref eyle, selâmına mazhar eyle!.. Firdevs-i A'lâ'na dahil eyle, Habib-i Edîbine komşu eyle!..” diye cenneti isteyeceksiniz.

Duası kabul olanlardan birisi, iftar edinceye kadar oruçlu demişti. Ne mutlu, herkes oruç tutuyor bu güzel ayda... Kendimize ve çevremize ve Ümmet-i Muhammed'e çok çok dualar edelim!..

2. (*El-imâmü'l-âdil*) Buradaki *imam*, önder demek. Zaten namazda da imam öne geçtiği için, önder olduğundan onun adı da imam oluyor. (*El-imâmü'l-âdil*) deyince buradan anlıyoruz ki, adaletli önder, devleti yöneten önder. Yâni camide namazı kıldıran kişi değil de, adaletle görevli kimdir?.. Yöneticidir. Yönetici olan, idareci olan hükümdar, önder, devlet başkanı, reisicumhur, bakan, başbakan, kimse yâni... Yönetim görevinde olan adaletli hükümdarın duasını da Allah hiç reddetmez, hemen kabul eder.

Onun için ne yapması lâzım hükümdarların?.. Allah'ın böyle duası müstecab kullarından olabilmek için, adaletle hareket etmesi lâzım!.. Hazret-i Ömer gibi, Ömer ibn-i Abdülaziz gibi, Malazgirt Zaferi'ni kazanan Alparslan gibi; tarihteki mübarek, adaletli hükümdarlar gibi... Daha nice nice böyle adaletle tanınmış kimseler var. İşte onların dualarını da Allah seviyor, kabul ediyor.

3. (*Ve da'vetü'l-mazlûm*) “Bir de zulme uğramış insanın duasını da kabul eder Allah, reddetmez. (*Yerfeuha'llâhu teâlâ fevka'l-gamâm*) Allah onun duasını bulutların üstüne çıkartır, yükseltir; (*ve tûftehu lehâ ebvâbü's-semâ'*) ve göğün kapıları hemen açılır.” Yâni bu mazlumun duası için...

(*Ve yekülü'r-rab azze ve celle:*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri, alemlerin Rabbi Mevlâmız buyurur ki:

(*Ve izzetî*) ‘İzzetime and olsun ki, (*leensuranneke*) sana yardım edeceğim, mutlaka yardım edeceğim ey mazlum! O zalimden senin intikamını alacağım! (*Ve lev ba'de hîn*) Hikmetim icabı, herhangi bir sebepten –artık kendisi bilir sebebini– biraz zaman geçse bile, bir zaman fasılasından sonra bile olsa, sana yardımcı olacağım ey mazlum!’ diye Allah-u Teâlâ Hazretleri kendi izzetine yemin eder.”

Demek ki aziz ve sevgili kardeşlerim, zulmetmemeye de dikkat edelim. Bu ayda böyle dua ile meşgul olalım!

Zulmetmenin iki çeşidi var, onu da söylemeden geçemeyeceğim: İnsanın bir başkasına zulmetmesi vardır; işte eziyor, sadist, üzüyor, hakkını alıyor, dövüyor, sövüyor... filân. Bu başkasına karşı zalim, başkasına zulmediyor.

Bir de kendisine zulmetmesi vardır. İnsanın kendisine zulmetmesi nedir?.. Yâni eline bıçak alıp, jilet alıp göğsünü cart curt yırtması mı? Hayır.

Günah işleyen kimse kendisine zulmediyor. (*Zâlimun li-nefsihî*) “Kendi nefesine zulmeden” diye Kur’an-ı Kerim böyle kimselerden bu tabirle bahsediyor.

İnsan günah işleyince nasıl zalim oluyor, kendi nefesine zulmeden nasıl oluyor?.. Çünkü günah işleyen cezasını çekecek, cayır cayır yanacak, cehenneme atılacak. Böylece kendisinin kötü duruma düşmesine kendisi sebep olduğundan, kendisine zulmetmiş oluyor. Demek ki zalim olmaktan kaçınmalı.

Hem başkasına zulmetmekten kaçınmalı. Yâni ezâ, cefâ, cevr, baskı, dövme, sövme yapmamalı; hem de kendisine zulüm yapmamalı! Yâni günah işleyip de, başını ahirette derde sokmamalı insan...

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Allah-u Teâlâ Hazretleri, her şeyin çok tatlı bir şekilde cereyan ettiği bu güzel ayda, bu mâh-ı gufranda mağfiret olmayı nasib etsin... Bu mâh-ı Kur’an’da Kur’an-ı Kerim’in şefaatinin kazanmayı nasib etsin... Kur’an-ı Kerim’le güzel güzel meşgul olmayı; terâvihlerde, mukâbelelerde Kur’an-ı Kerim’i dinlemeyi nasib etsin... Bu mâh-ı irfanda irfana ermeyi, ma’rifetullahı ermeyi, Allah’ın sevgili kulu olmayı, dostları arasına katılmayı nasîb eylesin...

Dualarla, zikirlerle, Kur'an'la vakit geçirip, bu ayı güzel değerlendirip, rahmete nâil olup, bu aydan kârlı çıkmayı Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize nasib eylesin... Size kıt'alar arası uzaklardan, güney yarımküreden sevgiler saygılar, en içten, en hâlis duygularla dualar ve temennîler...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

09. 01. 1998 - Brisbane / AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

